

کِتَابُ الصَّوْمِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « الصَّيَّامُ جُنَّةٌ ، فَلَا يَرْفُثُ وَلَا يَجْهَلُ ، وَإِنْ أَمْرٌ قَاتَلَهُ أَوْ شَاتَمَهُ فَلْيَقُنْ إِنِّي صَائِمٌ . مَرَّتَيْنِ ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ ، يَنْتَرِكُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِ ، الصَّيَّامِ لِي ، وَأَنَا أَجْزَى بِهِ ، وَالْحَسَنَةُ بَعْشَرُ أَمْثَالِهَا . »

ORUÇ BAHSİ

Ebu Hureyre (Radiyallahu Anh)'den rivayet edildiğine göre Rasulullah şöyle buyurdu:

“Oruç kalkandır. Biriniz oruç tuttuğu zaman kötü söz söylemesin ve kavga etmesin. Şayet biri kendisine söver ya da kavga etmeye kalkarsa iki kere “*Ben oruçluyum*” desin Nefsim elinde bulunan Allah’a yemin ederim ki oruçlunun ağız kokusu Allah katında misk kokusundan daha güzeldir. Oruçlu kişi yemesini içmesini, cinsel arzusunu benim rızam için terkeder. Oruç benim rızam için yapılan bir ibadettir. Her iyiliğin karşılığı on misli sevap olduğu halde orucun mükafatını ben vereceğim.”

Buhârî, Savm 3; Müslim Sıyam 161,162; Ebu Davud, Savm 25; Tirmizi, Cuma 79, Savm 54; Nesâî, Sıyam 42

Bir sonraki hadisi şerifle beraber açıklanacaktır.

عَنْ سَهْلِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَاباً يُقَالُ لَهُ الرَّيَّانُ ، يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ يُقَالُ أَيَّنَ الصَّائِمُونَ فَيَقُومُونَ ، لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ فَإِذَا دَخَلُوا أُغْلِقَ فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ »

Sehl İbni Sa'd'den rivayet edildiğine göre Nebi şöyle buyurdu

“Cennette reyyan denilen bir kapı vardır ki kıyamet günü oradan an-cak oruçlular girecek, onlardan başka kimse giremeyecektir. Oruçlular ne-rede? diye çağırılır. Onlarda kalkıp giderler ve o kapıdan onlardan başkası giremez. Oruçlular girince o kapı kapanır ve bir daha oradan kimse giremez.”

Buhârî, Savm 4; Müslim Sıyam 166; Nesâî, Sıyam 42; İbn-i Mace, Sıyam 1

AÇIKLAMALAR

Orucu diğerlerinden ayıran en önemli özelliği dışarıdan hiç kimsenin bilemeyeceği

HİKMETLERİ

riya ve gösterişten uzak bir ibadettir. Oruç, sırf Allah için yerine getirilen bir ibadet türüdür. Oruç kıyamette cehennem azabına karşı koruyucu bir kalkan konumundadır. Hadiste oruçlu bir kimse için tavır koyma vardır. Söz konusu tavır, kötü söz söylememek ve kavgaya girişmemektir. Yine hadisimizde misk kokusundan daha güzel, Allah katında daha kıymetli olan oruçlunun ağız koku-su vakıyası vardır. Bir müjdeyle karşı karşıyayız. Bütün ibadetlerin karşılığı belli olduğu halde **“Oruç benim içindir mükafatı da bana aittir”** müjdelerin en güzelidir.

Oruçluların, oruç tutmaya önem verenlerin Reyyan isimli bir kapıdan çağırılması onlara özel bir imkandır. Çünkü Reyyan, “atşan”ın tam karşılığıdır. Atşan susuzluktan yanmış; reyyan suya kanmış demektir. Dünyada oruç tutmaktan dolayı susuzluk çekenlerin ahirette sadece kendilerinin girecek olması gıpta edilmesi gereken bir üstünlüktür. Hatta o kapıdan girenlerin asla susuzluk yüzü görmeyeceği “Kim bu kapıdan girerse sonsuza dek asla susuzluk hissi duymaz” diye açıkça müjdelenmiştir. (*İbn-i Mace, Siyam 2; Nesâî, Siyam 43*) Oruç oruçluyu korur. Bu konuda Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur: **“Oruç sizden birinizin savaştan korunduğu bir kalkan gibi kalkandır”** (*Nesâî, Siyam 4/167*)

Hadisten Çıkarılacak Dersler ve Öğütler

1. Allah Teala'nın mükafatını ben vereceğim dediği tek ibadet oruçtur.
2. Allah Teala için yapılan hiç bir şey karşılıksız kalmaz.
3. Oruç kötülöklere karşı kalkandır.
4. Riyanın olmadığı tek ibadet oruçtur.
5. Oruç müjdedir.
6. Cennetin Reyyan kapısından sadece oruçlular girecektir.
7. Orucun kıymetini dünyada iken bilmek gerekir.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ فَتُحَّتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ ، وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ ، وَسُلِّسَتْ الشَّيَاطِينُ » .

Ebu Hureyre (Radyallahu Anh)'den rivayet edildiğine göre Rasulullah şöyle buyurdu:

“Ramazan ayı girdiğinde cennet kapıları açılır, cehennem kapıları ka-patılır ve şeytanlar bağlanır.”

Buhârî, Savm 5, Bed'ul Halk 11; Müslim, Siyam 1,2,4,5

AÇIKLAMALAR

Cennet kapılarının açılması, ilahi rahmetin her zamankinden daha büyük çapta hayatı kaplaması demektir. Bunun sonucu cehennem kapılarının kapan-masıdır. Ramazan

HİKMETLERİ

ikliminin, müminlerin hayatını nasıl etkilediği gözle görülür bir gerçektir. Bunu ramazanı hakkıyla yaşayanlar daha iyi bilir.

Ramazan ikliminin müminlerin maddi ve manevi hayatında kazandırdığı değişim, rahmet, bereket ve mutluluk havasını anlatmaktadır. Böyle bir ortamda şeytanların olumsuz etkilerinden sıyrılma, günahlardan sakınma ve rahmete ulaşma imkanı vardır. O zaman bu ortamdan yeterince faydalanmak gerekir.

Hadisten Çıkarılacak Dersler ve Öğütler

1. Ramazan, rahmetin bollaştığı, nefsi arzuların azaldığı dolayısıyla cehennem kapılarının kapandığı bir aydır.

2. Ramazan, fırsatların çok olduğu bir aydır.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا
وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ »

Ebu Hureyre (Radiyallahu Anh)'den rivayet edildiğine göre Rasulullah şöyle buyurdu:

“Kim faziletine inanarak ve karşılığını Allah’tan umarak Ramazan ayını ihya ederse, geçmiş günahları bağışlanır”

Buhârî, Savm 6, İman 25, 26, Leyletü'l Kadr 1; Müslim, Müsafirin 173, 176; Ebu Davud, Ramazan 1; Tirmizi, Savm 83

Bir sonraki Hadisle birlikte açıklanacaktır.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا
وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ »

Ebu Hureyre (Radiyallahu Anh)'den rivayet edildiğine göre Rasulullah şöyle buyurdu:

“Kim faziletine inanarak ve karşılığını Allah’tan bekleyerek ramazan orucunu tutarsa, geçmiş günahları bağışlanır.”

Buhârî, İman 28, Savm 6; Müslim, Sıyam 203, Müsafirin 175; Ebu Davud, Ramazan1; Tirmizi, Savm 1, Cennet 4; Nesâî, Sıyam 39; İbn-i Mace, ikamet 173

AÇIKLAMALAR

HİKMETLERİ

Gerek ramazan orucunu tutmak gerekse ramazan ayını ibadetle ihya etmek iki önemli şartla makbuldür. Birincisi iman, İkincisi ihlas ve samimiyet. Bir işi Allah rızasını gözeterek, karşılığını sadece Allah'tan bekleyerek yapmak. Bu iki husus iman ve ihtisab kelimeleriyle ifade olunmuştur.

Ramazan ayı fırsatların bol olduğu bir aydır. Bu ayı Kuran'ı çok okuyarak, nafile ibadetleri çok yaparak, zikir ve salavatları fazla yaparken en azından son on günde dünyadan el eteği çekip ibadeti fazla yaparak geçirmek gerekir.

Oruç; bir şeyden uzaklaşmak, bir şeye karşı kendini tutmak demektir. Orucun dini, ruhi, sosyal, sağlık, ekonomik ve pedagojik bakımlardan pek çok faydaları vardır. İbnu'l Hümam orucun bir çok faydaları sebebiyle meşru kılındı-ğını belirttikten sonra, bunlardan en önemli üç tanesini zikreder:

1. Nefsi Emmare oruçla sukünet bulur, nefsin harama karşı şehveti kırılır. Onun için şöyle denilmiştir: "Nefis acıkınca bütün azalar doyar, nefis doyunca bütün azalar acır."

2. Oruç yoksullara karşı şefkatli ve merhametli olmayı öğretir. Çünkü ne-fis açlığın acısını tadınca yoksulların halinden anlar ve yapacağı yardımlarla Allah katında güzel bir karşılığa ulaşır.

3. Oruçlu yoksulların katlandıkları güçlükleri bizzat yaşar ve onların sı-kıntılarını daha iyi kavrar. Bu da onların problemlerine eğilmeye ve çözüm ara-maya sevk eder. Kişi böylece Allah nezdinde derece kazanır.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ » .

Ebu Hureyre (Radiyallahu Anh)'den rivayet edildiğine göre Rasulullah şöyle buyurdu:

"Kim yalan konuşmayı ve yalan dolanla iş yapmayı terk etmezse, Allah o kimsenin yemesini, içmesini bırakmasına kıymet vermez."

Buhârî, Savm 8, Edep 51; Ebu Davud, Savm 25; Tirmizi, Savm 16; İbn-i Mace, Siyam 21

AÇIKLAMALAR

Oruçla elde edilmek istenen asıl sonuç, diğer yasaklara karşıda bir irade gücü ve direnç kazanmaktır. Yasaklar konusunda oruçlu iken diğer zamanlar-dan daha titiz olmak elbette daha uygun olur.

Yalanı terk etmeyen kimsenin aç ve susuz kalmasının Allah katında kıy-metinin

HİKMETLERİ

olmadığını Rasul-i Ekrem bildirir. Böyle bir kimse belki oruç borcunu ödemiş olur ama oruçtan beklenen kemal ve fazileti yakalayamaz.

Bir başka hadisi şerifte Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur: **“Nice oruç tutanlar vardır ki, orucundan susuzluk çekme açlıktan aşka bir kazan-cı olmaz. Nice gece kalkıp ibadet yapanlar vardır ki, Bu kalkmasından ötü-rü uykusuzluktan başka bir kazancı olmaz.”** (İbn-i Mace; Siyam 21)

Hadisten Çıkarılacak Dersler ve Öğütler

1. orucun tek amacı mideyi aç bırakmak değildir.
2. Azaların da oruc tutmadığı bir oruc kamil bir oruc değildir.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « قَالَ اللَّهُ كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصِّيَامَ ، فَإِنَّهُ لِي ، وَأَنَا أَجْزَى بِهِ . وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ ، وَإِذَا كَانَ يَوْمَ صَوْمِ أَحَدِكُمْ ، فَلَا يَرَفُثُ وَلَا يَصْحَبُ ، فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ ، أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ إِنِّي امْرُؤٌ صَائِمٌ . وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمَسْكَ ، لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ ، وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ » .

Ebu Hureyre (Radiyallahu Anh)'den rivayet edildiğine göre Rasulullah şöyle buyurdu:

“Allah Teala “insanın oruç dışında her ameli kendisi içindir. Oruç benim içindir, mükafatını ben vereceğim.

Oruç kalkandır. Biriniz oruç tuttuğu gün kötü söz söylemesin ve kavga etmesin. Şayet birisi kendisine söver ya da kavga etmeye girişirse “Ben oruçluyum” desin.

Muhammed'in nefsinin elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki oruçlunun ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha güzeldir.

Oruçlunun rahatlayacağı iki sevinç anı vardır: Birisi, iftar ettiği za-manı, diğeri de orucunun sevabıyla Rabbine kavuştuğu andır.”

Buhârî, Savm 9; Müslim 163.

AÇIKLAMALAR

“İnsanın her ameli kendisi içindir.” buyurulmuş olması, oruç dışındaki her ibadetin, mutlaka gösterilecek bir tarafının olmasıdır. Halbuki oruçta kesinlikle riya yoktur. Diğer

HİKMETLERİ

ibadetlerinde kişinin ihlasına göre değerlendirme yapılacaktır. Hadisi şerifte “müjde” vardır. O da şudur. Orucun fazileti yüce Rabbimizin kendi-sine izafetle “benim işimdir.” buyurması ve “mükafatı bana aittir “ diyerek sonsuz lütuf ve kerem kapısını oruçluya açmış olmasından ileri gelmektedir.

Ayrıca Hadisi şerifimizde oruçla ilgili bir tespit bir tavır ve de bir vakiya dikkat çekilmektedir. Söz konusu tavır kimseye kötü söz söylememek ve ken-disine çatan kimseye münakaşa ve kavga etmemesidir. Vakıya ise oruçlunun ağız kokusudur. Bu koku, Allah katında, insanlar tarafından en güzel koku kabul edilen miskden daha güzeldir. Tespit ise orucun mükafatının Allah’a ait olması ve oruç dışındaki ibadetlerin kişinin kendisine ait olmasıdır.

İftar ve Allah’a kavuşma anlamındaki büyük rahatlama ve sevinç, bu her şeye değer. Her ikisi de oruçluya aittir. Oruç tutan kimsenin iftar ettiği an rahat-laması ne kadar gerçek ise oruçlunun Allah’a kavuştuğu zamandaki rahatlama da o kadar gerçektir.

Hadisten Çıkarılacak Dersler ve Öğütler

1. Allah Teala'nın mükafatını ben vereceğim dediği tek ibadet oruçtur.
2. Allah Teala için yapılan hiç bir şey karşılıksız kalmaz.
3. Oruç kötülöklere karşı kalkandır.
4. Riyanın olmadığı tek ibadet oruçtur.
5. Oruç müjdedir. Dünyada iken değerini bilmek gerekir.
6. Oruçlular için iki sevinç anı vardır

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ « مَنْ اسْتَطَاعَ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ ، فَإِنَّهُ أَغْضُّ لِلْبَصْرِ وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ ، فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ » .

Abdullah İbni Mesud'dan rivayet edildi:

“Sizden kimin gücü evlenmeye yetiyorsa hemen evlensin, çünkü ev-lilik gözü harama daha çok kapatıcı, namusu daha çok koruyucudur. Siz-den kimin gücü yetmiyorsa o da oruca devam etsin. Çünkü oruç onun için hayalarını kesmek gibidir.” Buyururken Peygamber Efendimizden işittim, dedi.

Buhârî, Savm 10, Nikah 2, 3; Müslim, Nikah 1, 3; Tirmizi, Nikah 1; Nesâî, Nikah 3, Sıyam 43, İbn-i Mace, Nikah 1

Açıklamalar

Hadisi şerifteki “bae” kelimesi ile ne kastedildiği ulema arasında tartışılmıştır. Bazılarına göre bundan murat nikah masrafları, bazılarına göre de cinsel arzu ve kudrettir. Genellikle ulema ikinci görüşü daha isabetli bulmuşlardır. Bununla beraber netice itibariyle iki görüş arasında köklü bir ayrılık yoktur. Cümlelerin manasını aynı hadise istinaden şu

HİKMETLERİ

şekilde ifade etmek mümkündür: “Ey gençler sizden kim evlenme masraflarına ve cimaya gücü yetiyorsa hemen evlensin. Mali imkanı olmadığı için evlenmeyende oruç tutsun.” Bu suretle adeta hayaları çıkarılmış gibi şehveti kırılmış olur.

Ulemanın büyük çoğunluğuna göre evlenmenin şer’i hükmü içinde bulunan şartlara göre değişir. Şöyle ki:

a. Şehevi arzuların galebesi sebebiyle, evlenmediği takdirde zinaya düşe-ceğine kesinlikle inanan bir kimsenin evlenmesi farzdır.

b. Evlenmediği takdirde zinaya düşeceğinden korkan kendini harama bakmaktan veya istimna yani elle tatmin yoluna başvurmaktan kendini alıkoy-mayan kimsenin ise evlenmesi vaciptir.

c. Zinadan, farz veya sünnetleri terk etme gibi tehlikelerden emin olduğu halde aynı zamanda evlenme masraflarını temin edebilen ve cinsel kudrete sa-hip olan bir kimsenin evlenmesi ise sünneti müekkeddir.

d. Aşırı bir cinsel arzuya sahip olmadığı için zinaya düşme tehlikesi bu-lunmayan, nikah sünnetini işlemek gibi bir niyeti olmayan fakat sadece cinsel arzusunu tatmin etmek isteyen bir kimsenin evlenmesi ise mübahtır. Bu maksatla yaptığı evlilikten dolayı sevaba da erişir. Çünkü shehvi arzusunu meşru yoldan tatmin etmiş olur.

e. Evlendiği takdirde aile hukukuna riayet edemeyeceğini kesinlikle bilen bir kimsenin evlenmesi haramdır.

f. Aile hukukuna riayet edemeyeceğinden korkan kimsenin evlenmesi mekruhtur.

İbni Kudame’nin beyanına göre nikah yönünden insanları üç kısma ayır-mak mümkündür:

a. Ulemanın hepsi evlenmediği takdirde harama düşeceğinden korkan kimsenin evlenmesini farz olduğunu söylemiştir.

b. Kendisi şehvetli olduğu halde zinaya düşme tehlikesinden emin olan kimsenin evlenmesi müstehabdır. Çünkü evlenmek kendisini nafil ibadet için uzlete çekmekten daha iyidir. Hanefi uleması da bu görüştedir. Sahabeî kiramın da bu görüşte olduğu anlaşılmaktadır. Şöyle ki sahabenin ileri gelenlerinden Abdullah b. Mesud “Ölümüne on gün kaldığını bilmiş olsam ve kendimde de evlenme gücü olsa, fitneye düşme tehlikesinden kurtulmuş olmak için evlenirdim.” buyurmuştur.

Ahmed b. Hanbel’de: Bekarlık İslamiyetken değildir. Kim insanları evlen-memeye çağırıyorsa gayri islami bir yola çağırıyor demektir. Evlenen kimsenin işi tamamlanmış olur.” demiştir.

Nikahın tamamen kendini ibadete vermekten hayırlı olduğunu savunan cumhuru ulemanın delili ise, “**Her kim benim yolumdan yüz çevirirse benden değildir.**” (*Buhârî, Nikah 1; Müslim, Nikah 1*) anlamındaki hadisi şeriftir. Hz. Enes bu konuda şunları söylüyor:

Hz. Peygamber bizi her zaman nikaha teşvik eder, ibadet için uzlete çekilmekten men

HİKMETLERİ

ederdi ve; **“kocasını seven ve doğurgan kadınlarla evleniniz. Çünkü ben kıyamet gününde diğer toplumlara karşı sizin çokluğunuzla iftihar edeceğim.”** buyururdu. (Heysemi, *Mucmau'z Zevaid Sünenü'l Kübra VII,81*) Bu sözler nikahı farz derecesine yaklaştıran teşviklerdir.

c. Cinsel arzu ve kudreti bulunmayan kimseler teşkil eder. Her ne kadar evlenmeye teşvik eden hadislerin genel manaları kapsamına girecekleri düşü-nülerek bu kimselerinde evlenmelerinin müstehab olduğu söylene de bu kim-seler için ibadetle meşgul olmanın evlenmekten daha faziletli olduğu mu-hakkaktır. Çünkü bu kimsenin evlenmesinin nikahtan beklenen neticeyi ver-meyeceği ve ailesi yönünden kendisine bazı zararlar getireceği, binaenaleyh nikahı teşvik eden haberlerin bu gibi şehvetsiz kimseler için olmayıp şehvetli kimselerle ilgili olduğu söylenir. (İbni Kudame, *el-Muğni, IV,448*)

Hadisten Çıkarılacak Dersler ve Öğütler

1. Oruç cinsel arzuyu kırar.
2. İslamda asıl olan neslin çoğalmasdır.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « لَا يَتَقَدَّمَنَّ أَحَدُكُمْ رَمَضَانَ بِصَوْمٍ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صَوْمَهُ فَلْيَصُمْ ذَلِكَ الْيَوْمَ »

Ebu Hureyre (Radiyallahu Anh)'den rivayet edildiğine göre Rasulullah şöyle buyurdu:

“Sizden biriniz bir iki gün öncesinden oruç tutarak ramazanı kar-şılama-ya kalkmasın. Ancak belli günlerde oruç tutmayı adet edinmiş kim-se, O gün orucunu tutsun.”

Buhârî, Savm 5,14; Müslim, Sıyam 21; Ebu Davud, Savm 7,11. . . .

AÇIKLAMALAR

Ramazanı karşılamak maksadıyla oruç tutmak yasaklanmıştır. Ancak üç gün ve daha fazla gün oruç tutarak karşılamasında veya adet haline getirilmiş günlerde oruç tutmanın bir sakıncası yoktur. Yasak getirilmesinin bir sebebi de geçmiş bazı ümmetlerin düştüğü hataya düşülmesini önlemektir. Çünkü onlar farz olan oruç günlerini, kendi ilaveleriyle arttırmışlar sonrada farzı bile yerine getirmemişlerdir. İslam dini hiç bir zaman aşırılığa izin vermemiştir.

Hadisten Çıkarılacak Dersler ve Öğütler

1. Nafile oruç ile farz oruç birbirine karıştırılmamalıdır.
2. Nafile oruçları adet haline getirenlerin ramazan öncesinde oruç tutma-sında bir sakınca yoktur.
3. Yevmi şekte oruç tutmamak gerekir.

4. Sırf muhalefet olsun diye bir gün önceden oruca başlamak caiz değildir.

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً

Enes bin Malik (Radiyallahu Anh)'den rivayet edildiğine göre Rasulullah şöyle buyurdu:

“Sahur yapınız zira sahurda bolluk ve bereket vardır.”

Buhârî, savm 20; Müslim, Siyam 45; Tirmizi, Savm 17.

AÇIKLAMALAR

Sahura kalkıp yemek yemekte bereket ve bolluk vardır. Bu gerek yemek cinsinden olsun gerekse de sahurda kalkan kimsenin yapacağı ibadet, zikir, tila-vetten hasıl olacak sevapların tamamından olsun. Bu bereket ve bolluk rama-zan çıktığında daha iyi anlaşılır.

Sahura kalkıldığında “bir yudum su ile de olsa” sahur yapmak gerekir. Gecenin sonunda yenilen sahur yemeğinin “mübarek bir yemek” (*Mecma'uz Zevaid 3151, Heysemi*) olduğunu ifade buyuran Nebi sahurda yemek yemeyi teşvik etmiştir. Çünkü sahurda bereket ve bolluk vardır. Ayrıca gündüz tutulacak oruca yardımcı olması da bereket sayılır. Nitekim Peygamber Efendimiz bu ko-nuda şöyle buyurmuştur: **“Gündüz orucu için sahur yemeğinden, gece oru-cu için öğlen uykusundan faydalanın.”** (*İbn-i Mace, Siyam 23*)

Sahur yemeği uygulaması bu ümmete has bir özelliktir. Ehli kitap ile müs-lümanların oruçları arasında alameti farika sahur yemeğidir. Bu konuda Rasu-lullah şöyle buyurmuştur: **“Bizim orucumuzla ehli kitabın orucu arasındaki en önemli fark sahur yemeğidir.”** (*Müslim, Siyam 46*) Böyle olunca sahurda kalkıp bir yudum su ile de olsa sahur yapmak ayrıca bir önem kazanmaktadır.

Hadisten Çıkarılacak Dersler ve Öğütler

1. Sahur yemeğinde bereket vardır.
2. Ehli kitab ile müslümanların oruçları arasındaki fark sahur yemeğidir.
3. Az bir suyla dahi olsa sahur yapılmalıdır.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « إِذَا نَسِيَ فَأَكَلَ وَشَرِبَ فَلَيْتَمَ صَوْمَهُ ، فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ » .

Ebu Hureyre (Radiyallahu Anh)'den rivayet edildiğine göre Rasulullah şöyle buyurdu:

“Sizden biriniz unutarak bir şey yer veya içerse, orucunu tamam-lasın. Çünkü Allah yedirmiş ve içirmiştir.”

Buhârî, Savm 26, Eyman 15; Müslim, Siyam 171; Ebu Davud Siyam 39;

HİKMETLERİ

Unutarak bir şey yemek, içmek oruca zarar vermez. Oruçlu olduğunu hatırladığı an yemeyi, içmeyi kesip, orucuna devam etmelidir. Çünkü Allah Teala ikramda bulunmuştur oruç bozulmaz. Rasul-i Ekrem efendimiz şöyle buyur-muştur: “**Ramazanda unutarak orucunu bozan kimseye kazada kefarette gerekmez**” (*İbn-i Mace, Siyam 15*) Bir adam Rasul-i Ekrem efendimizin yanına gelerek: “*Ey Allah’ın Rasulü, oruçluyken yiyip içtim*” dedi. Bunun üzerine Rasu-lullah “**Seni Allah yedirip içirdi**” buyurdu. (*Ebu Davud, Savm 2135*)

Bu demektir ki, unutarak bir şey yeyip içmek oruca zarar vermez. Oruçlu olduğunu hatırladığı ya da hatırlatıldığı andan itibaren yeyip içmeyi terk ederek orucunu tamamlaması gerekir. Bunun dışında hiç bir şey gerekmez. Çünkü ona Allah Teala ikramda bulunmuştur. Unutturanda O’dur yedirip içirende.

Oruçlunun unutarak yeyip içmesi bir gün içinde tekrar edebilir. Yine netice değişmez. Hatta bu konuda hoş bir olay nakledilir. Bir adam Ebu Hureyre’ye gelir ve: *Oruç tutmak niyetiyle sabahleyin kalktım. Fakat oruçlu olduğumu unuta-rak yedim içtim. Ne dersiniz orucum bozuldu mu?* der. Ebu Hureyre:

Hayır hiç bir zararı yoktur, der. Adam:

Sonra birisinin yanına gitmişim, getirilen yemeği unutarak yedim, der

Olsun orucun bozulmaz der. Adam tekrar:

Daha sonra bir başka arkadaşımın yanına gitmişim. Orada da unutarak bir şeyler yedim içtim, der. Ebu Hureyre bu defa

Anlaşılan sen oruç tutma alışkanlığı olmayan birisin, der.

Tabiatıyla unutarak yemek içmek orucu bozmaz ama oruçlu olanın farklı bir uyanıklığı olması gerekir. Bu yüzden oruçluyken özellikle ilk günlerde daha dikkatli olmak gerekir.

Bazı aliler konuyu detaylandırmaya kalkmışlarsa da unutarak yiyip içme-nin ve hatta cinsel ilişki de bulunmanın orucu bozmayacağı bu ve benzeri ha-dislerin ortaya koyduğu

açık bir gerçektir.

Hadisten Çıkarılacak Dersler ve Öğütler

1. Unutarak yeyip içmek orucu bozmaz.
2. Bu durum Allah (Celle Celâlühü)’nün bir ikramıdır.

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا عَجَّلُوا الْفِطْرَ » .

Sehl İbni Sa’d (Radiyallahu Anh)’dan rivayet edildiğine göre Rasulullah şöyle buyurdu:

“**Oruç açmakta acele ettikleri sürece müslümanlar hayır üzere ya-şarlar.**”

Buhârî Savm 45; Müslim Siyam 48; Tirmizi Savm 13; İbn-i Mace Siyam 24

AÇIKLAMALAR

Oruç açmakta acele etmek ehli kitaba muhalefet etmek demektir. Çünkü onlar gökte yıldızlar belirginleşince orucunu açarlardı. Oruç ibadetinde bile ben-zemeye muhalefet vardır. O zaman nasıl olurda ümmeti Muhammed her işinde ehli kitaba benzemeye çalışır. Rasulullah şöyle buyurmuştur: **“İnsanlar iftarda acele ettikleri sürece bu din devam edecektir. Çünkü Yahudi ve Hristi-yanlar iftarı geciktirirler.”** (Ebu Davud, Savm 2 305)

Nefsi terbiye için iftarı geciktirmek sünnete muhalefettir. İftar demek ye-mek yemek değildir. Su ile de oruç bozulabilir. Ümmet sünneti yaşadığı müd-detçe hayır üzere olur.

Güneş batır batmaz iftar etmek bu ümmetin hayır üzere devam etme-sinin bir göstergesidir.” Rasulullah’ın ashabı iftar bakımından en çabuğu Sahur bakımından da insanların en ağırıydı.”

Hadisten Çıkarılacak Dersler ve Öğütler

1. Orucu açmakta acele etmek sünnettir. Bu sadece yemek manasına gelmez. Az bir suyla da olabilir.
2. Oruç açmayı geciktirmek ehli kitaba benzemek olacağından asla doğru değildir.
3. Sünnete uymak müslümanların hayır üzere yaşamasına vesiledir.

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا حَدَّثَنِي قَالَتْ لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ شَهْرًا أَكْثَرَ مِنْ شَعْبَانَ ، فَإِنَّهُ كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ كُلَّهُ ، وَكَانَ يَقُولُ « خُذُوا مِنَ الْعَمَلِ مَا تُطِيقُونَ ، فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا ، وَأَحَبُّ الصَّلَاةِ

لِيَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا دُوِمَ عَلَيْهِ ، وَإِنْ قَلَّتْ » وَكَانَ إِذَا صَلَّى صَلَاةً دَاوِمَ عَلَيْهَا .

Hiz. Aişe (Radiyallahü Anha) şöyle dedi:

Rasul-i Ekrem hiç bir ayda, şaban ayında tuttuğu oruçtan daha fazlasını tutmazdı. Şaban ayının tamamını oruçlu geçirirdi, ve Rasul-i Ekrem şöyle buyururdu:

“Amellerden gücünüzün yeteceği kadar yapınız. Çünkü Allah, sizler usanmadıkça, Allah (sevap vermekten) usanmaz, Peygambere en sevimli olan namaz, az da olsa bile üzerinde devam edilen namazdır.” Peygamber herhangi bir namazı kılmaya başlayınca ona devam ederdi.

Buhârî, Savm;52, Müslim, Sıyam, 77

Açıklamalar

Hiz. Peygamber, ramazan dışındaki ayların belli günlerinde tuttuğu oruç-ları, bazen harbdarb gibi sebepler yüzünden tutamıyordu. Onları en son Şaban ayında telafi ediyordu. Öte yandan Şaban ayının da baştan sona tamamını değil çoğunu oruçlu geçiriyordu. Araplar, bir ayın ekserini oruçlu geçiren için “bütün ay oruç tuttu”; gecenin büyük kısmını

HİKMETLERİ

namaz kılarak geçiren için de “bütün gece ibadet etti” demek adetinde idiler. Hz. Peygamber’in Şaban ayında tuttuğu oruç içinde bu anlamda “hepsini oruçlu geçirirdi” denilmiştir. Zaten bazı rivayetlerde açıkça “az bir kısmı hariç, bütün Şabanı oruçlu geçirirdi” denilmektedir. Bu da Şaban ayının çoğu günlerinde oruç tutardı demektir.

Rasul-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem Şaban ayında niçin fazla oruç tuttuğu konusunda, **“Şaban, amellerin Allah’a arz edildiği aydır. Ben, oruçlu iken amelimin Allah’a arz edilmesini istiyorum.”** **“Şaban, ecellerin yazıldığı bir aydır. Ben, oruçlu iken ecelimin tayin edilmiş olmasını istiyorum.”** **“Şaban, insanların büyük kısmının Ramazan ile Recep ayları arasında ihmal ettikleri bir aydır. Ben onu ihya etmek istiyorum”** gibi açıklamalarda da bulunmuştur. Bütün bunlar dikkate alındığı zaman, Efendimiz’in Şaban ayını çokça nafil oruç tutarak değerlendirdiği; Muharrem ayının da nafil oruç tutmak için oldukça uygun ve faziletli bir ay olduğunu haber verdiği, bu iki ayı oruç ibadetiyle değerlendirmenin uygun olacağı sonucuna varmak mümkündür.

Hadisten Çıkarılacak Dersler ve Öğütler

1. Peygamber Efendimiz, en fazla Şaban ayında nafil oruç tutardı.
2. Şaban ayının bazı özellikleri yanında, Ramazan orucuna hazırlık için son fırsat olduğu da unutulmamalıdır.